

Værdig kontakt og sikker håndtering

Forfattere:

- Lene Plambech, ergoterapeut og Master i Public Management (MPM), samt videreuddannelse i medicinsk antropologi.
- Gitte Bøgedal, fysioterapeut og Master i Læreprocesser (MLP), samt uddannet systemisk coach.

Eget firma: Plambech & Bøgedal, Jægervænget 3, 4733

Tappernøje, www.plambechogbogedal.dk,

info@plambechogbogedal.dk

Tlf.: 61 71 89 12 / 21 72 30 51.

Værdig kontakt og sikker håndtering

”Min kone tilkaldte så ambulancen med det samme, ik’. Men de kunne jo ikke løfte mig. Så jeg fik bud på, at jeg selv kunne gå ud til ambulancen. (...) jeg kunne ikke komme ind ad bagdøren. Så skulle jeg ind ad sidedøren. (...). Der kunne jeg da ikke løfte mig selv op. (...). Jeg havde jo heller ingen kræfter.”

(Mand 55 år)

Når bariatriske personer kommer i kontakt med sundhedsvæsenet kan det føre til uheldige oplevelser for såvel den bariatriske person, som for det personale der skal hjælpe. Tunge løft, manglende udstyr og trange pladsforhold kan være noget af det, som både den bariatriske person og personalet i sundhedsvæsenet står overfor (1). Det er nemlig ikke altid personalet er klædt på til mødet med den bariatriske person og det kan blive til en ubehagelig oplevelse for begge parter.

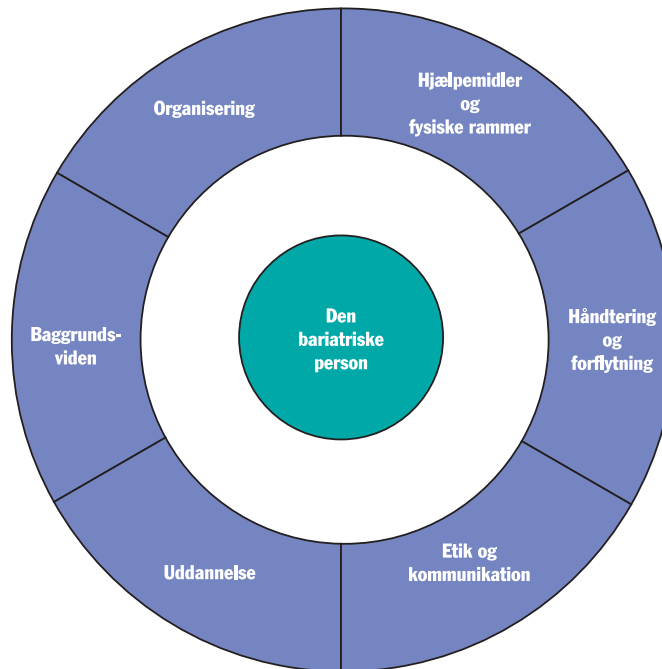
”Vi fik en borger ind på 160 kg, kan sivede meget fra sår. Vi fik akutvarer, men vi kunne ikke få dem til at virke. Sengen brast sammen, og vi måtte have reddere ud, for at flytte ham over i en anden seng. Jeg havde det rigtig skidt med det, fordi jeg ikke kunne hjælpe godt nok. Borgeren var terminal (døende), og vi havde svært ved at vende ham.”

(SOSU-assistent)

Men hvad skal der til for at gøre mødet mellem den bariatriske person og sundhedsvæsenet til en god og tryk oplevelse for begge parter? I forbindelse med et projekt i Stevn Kommune og Faxe Kommune er Plambech & Bøgedal (www.plambechogbogedal.dk) ved at skrive en bog om *’Svær overvægt – forflytning og etik’*(2). Bogen omhandler de elementer, som Plambech og Bøgedal anser som nødvendige

Bariatri er det medicinske felt, der omhandler svær fedme og årsager hertil, relaterede sygdomme, forebyggelse og behandling. En bariatrisk patient defineres som en patient med BMI 35 – 39,9 med fedmerelateret sygdom eller BMI $\geq$ 40 med eller uden fedmerelateret sygdom. I denne artikel anvendes begrebet ‘bariatrisk person’, og det er ikke nødvendigvis relateret til en person, som også er patient. I denne artikel skal begrebet ‘bariatrisk person’ forstås, som alle de personer hvis vægt og størrelse giver anledning til ændrede arbejdsgange eller problemer i det daglige arbejde. F.eks. i forbindelse med håndtering, pleje, genoptræning påklædning, hjælpemidler, arbejdsteknik, tid til opgaven, indretning, transport og beklædning.

forudsætninger for et respektfuldt møde mellem sundhedsvæsenet og den bariatriske person, en værdig kontakt og en sikker håndtering. Det kan illustreres ved nedenstående model.

Bariatrimodellen (Plambech & Bøgedal 2009)

Elementerne i modellen er indbyrdes forbundne og afhængige, og ingen af elementerne kan stå alene.

Denne artikel omhandler alene området håndtering og forflytning.

Der er mange faktorer som har indflydelse på om en forflytning af en bariatrisk person lykkes (3). Det drejer sig om:

- Tekniske faktorer (boligindretning, pladsforhold og hjælpemidler).
- Administrative faktorer (politikker, procedurer, jobrotation, pauser m.m.).
- Adfærdsmæssige faktorer (uddannelse, holdninger m.m.).

Ved håndtering og forflytning forstås alle de situationer, hvor personalet er i fysisk kontakt med den bariatriske person og skal hjælpe den bariatriske person med at flytte sig eller ændre stilling. Det kan være ved pleje, lejring, forflytning, transport og bistand til undersøgelse.

Ved forflytning af bariatriske personer er der nogle særlige forhold personalet skal være opmærksomme på:

Planlægning:

Forflytningen skal planlægges med hensyn til metode, hjælpemidler, antal hjælpere og pladsforhold.

Personalet kan med fordel have tænkt over følgende spørgsmål:

- Hvad vejer personen (spørg eller foretag vejning)?
- Hvad kan personen selv?
- Hvor mange hjælpere skal vi være?
- Hvilke hjælpemidler er der brug for?
- Er der plads til at udføre forflytningen?

Hjælpemidler:

Der skal altid bruges hjælpemidler, hvis der er risiko for skade eller overbelastning af enten personale eller den bariatriske person. Det er vigtigt at kende den bariatriske persons vægt og grænsen for den maksimale brugervægt, som hjælpemidlet er designet til.

Pladsforhold:

Det er vigtigt at være opmærksom på, at forflytning af bariatriske personer normalt kræver mere plads end forflytning af normalvægtige.

Inddrag den person, som skal forflyttes:

Personalet kan inddrage den bariatriske person i løsningen af, hvordan en konkret forflytning skal foregå ved at spørge, hvordan vedkommende plejer at flytte sig, hvilken hjælp han har modtaget frem til nu, om der har været brugt hjælpemidler osv.

Risiko:

Det skal altid vurderes i hvilken fase af forflytningen, der er risiko for, at noget kan gå galt, og hvad der kan være årsagen.

Kropsform:

Personalet skal være opmærksom på den bariatriske persons kropsform, da kropsformen har betydning for forflytningen.

Tid:

Forflytning af bariatriske personer tager ofte længere tid end forflytning af ikke bariatriske personer. Det skyldes at der er flere personer involveret, at der anvendes flere hjælpemidler samt den bariatriske persons fysik.

Kreative løsninger:

Personalet må være kreative ud fra den basisviden de har om forflytning af bariatriske personer. Mange forflytninger af bariatriske personer kræver en ny løsning hver gang. Afgørende er det, at personalet har modtaget konkret undervisning i forflytning af bariatriske personer.

Den bariatriske person kan også bidrage til en tryk og sikker forflytning. Ved at komme med oplysninger om vægt, funktionsniveau, smerter og erfaringer for, hvordan han plejer at flytte sig – eller blive forflyttet. Det er meget nyttige informationer til personalet, som skal foretage forflytningen. På den måde bidrager såvel den bariatriske person som personalet til at skabe en værdig, tryk og sikker atmosfære i forflytningssituationen, samt at forebygge skader hos såvel personale som hos den bariatriske person (4).

Yderligere viden om forflytninger af bariatriske personer kan hentes på www.forflyt.dk og www.plambechogbogedal.dk, eller ved at kontakte artiklens forfattere.

Anvendt litteratur

1. Skou, M.T.: *Et tungt arbejde*. Arbejdsmiljømagasinet, 2008; 9: 22 – 25.
2. Plambech L., Bøgedal G.: *Svær overvægt – forflytning og etik*. Eget tryk (prøvetryk), Næstved 2009. Endelig udgave forventes forsommeren 2010.
3. McGinley L. D.: *Best Practices for Safe Handling of the Morbidly Obese Patient*. NABN, nr. 3, 2008.
4. Nelson, Audrey: *Safe Patient Handling and Movement*. Springer Publishing Company, New York, 2006.